

KAS ŠIANDIEN PASAKOJAMA LATVIŲ IR APIE LATVIUS ŽEMAITIJOJE

Sutapo, kad prie žemaitiškos šio tomo tematikos dera ir „Tautinių mažumų tautosakos“ skyrelis, skiriamas artimiausiems žemaičių kaimynams latviams. Žinant, kad tomas daugiau ar mažiau orientuojamas į šiandienos aktualijas, latvių žodinei kūrybai pristatyti taip pat pasirinkta pastarųjų metų folkloro lauko tyrimų medžiaga. Tirtose Salantų, Žarėnų, Viekšnių bei Židikų apylinkėse buvo aptiktas vos vienas kitas čia gyvenantis latvis. 2006 metų Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto folkloro ekspedicijos Viekšniuose dalyvius pateikėjų paieškos nuvedė į Mažeikių vaikų našlaičių ir senelių globos namus. Pakalbinta ir čia sutikta latvė Arija Vecvagarė, kuri, žvelgiant iš folkloro klasikos pozicijų, pateikė ne kažin ką: padainavo keletą dar mokykloje išmuktų latviškų dainų, prisiminė vieną kitą posakį, lietuviškai papasakojo pasaką legendą apie Jėzų Kristų. Kur kas mieliau ji buvo linkusi kalbėti apie įdomią savo gyvenimo patirtį.

Glaustas, iš kelių gyvenimo įvykių, sapnų, vertinamųjų pastabų ar pamąstymų sudėliotas A. Vecvagarės gyvenimo pasakojimas tarsi niekuo neypatingas. Gimė 1923 m. Liepojoje. Buvo vienturtė turtingų ūkininkų dukra. Iki karo gyveno viename Embutės valsčiaus kaimų. Čia baigė mokyklą. Buvo ne itin gabi, todėl didelių mokslų neišėjo. Po karo su mama atvažiavo į Lietuvą, čia ir pasiliko. Dirbo vaistinėje. Ištekėjusi nebuvo, ir tuo džiaugiasi, galima sakyti – net didžiujosi. Kaip minėta, dabar gyvena Mažeikių vaikų našlaičių ir senelių globos namuose.

Tačiau kad ir trumpiausia autobiografija nėra tik biografinių duomenų rinkinys. Kiek žmonių, tiek skirtingų gyvenimo istorijų, turinčių savo ašį, apie kurią ir sukasi pasakojimas. Jeigu reikėtų įvardyti A. Vecvagarės gyvenimo istoriją, pavadinčiau ją tikėjimo istorija. Tikėjimo Dievu, likimu, sapnais, kortomis... Visas jos gyvenimas – tarsi likimo ar Dievo duodamų ženklų stebėjimas, reflektavimas, priėmimas jų kaip neišvengiamos duotybės. Tikriausiai nesuklysiu teigdamą, jog tas ne kartą pabrėžiamas jos žinojimas, „kad taip bus, ir taip bus“, suteikė jai stiprybės praeityje, apie kurią, kaip ir apie dabartį, pasakoja be jokio kartėlio, leidžia jaustis ramiai ir užtikrintai dėl ateities ir kito gyvenimo – jau po mirties. Siekiant atspindėti tą tikėjimo aspektą, parinkti ir gyvenimo pasakojimo fragmentai.

Ir dar – A. Vecvagarės pastebėjimas, kad „Latvijoje bendras stovis yra visai kitoks <...>; čia, Lietuvoje, yra geriau, tokie malonesni žmonės“, paskatino parengti ir kitą publikacijos dalį, kurioje atsispindėtų, o ką gi apie artimiausius kaimynus pasakoja patys žemaičiai. Tuo labiau kad, kaip liudija keletas pastarųjų metų folkloro ekspedicijų Žemaitijoje medžiaga, folklorinėje tradicijoje dar gana gyvi pasakojimai apie latvius – svetimus ir nesuprantamus jų papročius, įpročius, tikėjimą, elgseną. Publikacija parengta remiantis naujausiais lauko tyrimų duomenimis, kurie yra tik iš Mažeikių rajono. Tokia lokalizacija nuspręsta ir apsiriboti, įtraukiant ir anksčiau šiame rajone užrašytus tekstus. Juo labiau kad skelbiama

medžiaga atspindi bendras folkloro tekstuose vyraujančias tendencijas. O Plungės rajone užrašytas pasakojimas skelbiamas kaip Pagramančio istoriją apie latvės užkerėtą vaiką papildantis tekstas.

Latviams priskiriami tipiniai kitatikių ir kitataučių bruožai ryškiausi mitologinėse sakmėse apie kenkiamojo pobūdžio burtininkavimą¹; jų daugiausia ir skelbiama. Pateikiama ir keletas naratyvų apie kerų „nuėmimą“ ar apsisaugojimo nuo užkerėjimo priemonės, siejamas tiek su krikščioniškosios, tiek su ikikrikščioniškosios kultūros realijomis. Keli mažųjų formų pasakymai bei jau folklorizuoti prisiminimai apie šalia gyvenusius latvius rodo, kad buvo pastebima viskas, ką daro, kaip elgiasi ar kalba tame pačiame ar gretimame kaime gyvenantis kitatautis kitatikis, ir iš jo pasišaipoma, apkaltinama būtomis ir nebūtomis „nuodėmėmis“.

Netaisyklinga lietuviškai su ryškiu akcentu (pusiau žemaitiškai) kalbančios A. Vecvagarės pasakojimų kalba redaguota artinant ją prie bendrinės kalbos normų. Šifruojant žemaitiškų tekstus, pirmenybė teikta garso įrašams. Publikacijos parengėja dėkoja kolegei Vitai Ivanauskaitei už pagalbą šifruojant ir rengiant žemaitiškų tekstus spaudai. Laužtiniuose skliaustuose ir teksto apačioje pateikiami publikacijos parengėjos aiškinamieji intarpai.

Vilma Daugirdaitė

IŠ ARIJOS VECVAGARĖS GYVENIMO ISTORIJS

Iš religinės patirties

Buvau į upę įkritus. <...> Aš įkritau į upę, ir mane neša. Ir tiek toli nuneša, kaip tos durys. Ir aš sakau taip: „Dieve! Gelbėk mane. Juk aš dėl mamos gyvenu.“ Iškart atplaukia lenta. Ir <...> primuša [*mane*] prie krašto, ir aš apsikabinu medį ir laikau si. Ir lenta nueina, o aš palieku [*apsikabinusi*] medį kaboti.

Aš esu tvirta tikyboj labai. Pavyzdžiui, kai mama mirė, aš nėjau rengtis [*laidotuvėms*], aš pirmiausia ėjau į bažnyčią. Bet ne liuterių, o lietuvių. Įėjau ir sakau: „Dieve, padėk man. Dabar tu man labai reikalingas.“ Na, man taip gerai skleidės viskas, visi kaimynai atėjo... Aš stoviu prie mamos, verkiu, [*o jį*] sako:

– Ko tu verki, tu žiūrėk, jau mašina atvažiavusi yra.

Tiesiog taip stebuklingai [*sekėsi*]...

LTRF md 211(10)

¹ Pasak Laimos Anglickienės, visi Lietuvoje gyvenę kitataučiai laikyti turinčiais maginių galių, pavyzdžiui, Latvijos pasienyje latvių su burtais susiję gebėjimai rytų Lietuvoje atiduodami rusėms, gudėms ar dar kitam svetimajam (Laima Anglickienė. *Kitataučių įvaizdis lietuvių folklore*, Vilnius, 2006, p. 83). Virginijaus Savukyno manymu, demonizavimo procesuose svarbiausią vaidmenį vaidina religinis kriterijus (Virginijus Savukynas. Keletas protestantų įvaizdžių Lenkijos–Lietuvos valstybėje ir jų reikšmių rekonstravimo bandymas, *Lietuvių mentalitetai: tautinė istorija ir kultūros problemos*, Vilnius, 2002, p. 137).

Tikėjimas

Aš labai jau tokia, aš labai prietaringa. Pavyzdžiui, kai aš ėjau į mokyklą, kad nesutikčiau pirma moteriškos (reiškia, vyrą reikia sutikti, tada sekasi), bėgsiu aplinkui keliu, kad nesutikčiau moterų.

LTRF md 211(10)

Sapnai

– *O sapnais tikite?*

– Labai. Ir aš labai nusapnuoju. Net labai. Ir aš netikiu tam, kad, reiškia, aš numirsiu ir numirsiu visam. Ne. Man bus toks gyvenimas, reiškia: taip, kaip iš Židikų parėjau čia, o taip iš čia pareisiu į kitą gyvenimą. Aš žinau. Aš visus matau sapne juos [*mirusiuosius*]. Mano šeimnininkė mirė, išivaizduokit, šimet; ir po vieno mėnesio aš matau ją sapne. Ir jinai čia bliūdą padėjus, ir čia sėdi, kaip ta panelė ar ponია [*rodo į vieną iš užrašinėjančių*], čia sėdžiu aš, o čia jinai sėdi, ir valgom tas salotas.

Aš esu nusapnavusi ir aš mirti nebijau, nors šiandien pat, nors šiuo momentu. Aš mirti nebijau. Aš pareisiu į kitą gyvenimą.

– *Tai ką jūs nusapnavusi dar esat?*

– Na, vienu žodžiu sakant, aš esu mirusi. <...> Aš esu mirusi ir aš ateinu. Visi, kas aplinkui mane vaikščioja, – žmonės mirę, kiti pažįstami, kiti – ne. Vaikų nėra. Bet tie žmonės apie trisdešimt metų, trisdešimt penkių metų, gal keturiasdešimt. Bet tokių senelių su lazdomis visai nieko nėra. Bet visi labai rimti, labai... Aš įėjau ir aš sakau:

– Vajė, kaip man bus dabar?

Man moteriška atsiliepė, bet aš nematau jos, jinai sako:

– Tau blogai nebus. Tu virsi valgyti.

Sakau:

– Ką aš dirbsiu?

– Tu virsi valgyti. Ir pečius kūrensi.

Aš sakau:

– Pečių aš galiu kurti, bet valgyti aš nemoku virti, – aš sakau.

– Kap išvirsi, taip pavalgysim.

Ir aš tuo tikiu, kad taip bus – ir taip ir bus.

LTRF md 211(10)

Apie lemtį

Ir neseik [*ateities*] pagal tokius, kaip buvo [*kaip rodė įvairūs ženklai*]. Kaip buvo, kai mane krikštijo... reikėjo sekmadienį krikštyti, numirė kūma.

Dabar reikia dirmavoti (liuteriai dirmavoja irgi) – bažnyčia sugriuvo. Mes buvom, ir užmetė [*bombą*] tiesiog ant bažnyčios rūsas. Gerai, kad pabėgom, išėjom.

O sugriuvo bažnyčia čystai. „Nu, – sako tas klebonas, – [yra] dar kita – Embutės bažnyčia, galėsime ten.“ Nueinam ten – ten pamatai vieni.

Mama sakė: „Toks bus tavo gyvenimas, jei tokia pradžia nesėkminga, tai bus visokių nesėkmių.“ Ir taip ir buvo. Aš labai tokia jau esu ir prietaringa, ir taip viskuo tuo tikiu, kad taip bus, ir taip bus.

LTRF md 211(10)

„Kortoms labai tikiu“

Ir tada, kai prasidėjo karas, tai buvom namuose. Ir nugriuvo troba. Mūs žemės buvo aštuoniasdešimt hektarų. Jo. Ir nugriuvo troba, gyvuliai visi išėjo, iššaudyti [buvo], išvežti, kur tik ką kas galėjo [darė]... Viena žodžiu sakant, tėvas buvo miręs, mes su mama vienos <...>. Karą praleidom visą namuose. Baisu. Baisūs dalykai, bet įdomūs.

Ir žmogui reikia visko, visko reikia matyti – bloga ir gera: ir labai blogai gyventi, ir labai gerai, ir vidutiniškai, ir suvisu blogai.

Na, bet vat dabar yra tas laikas, kai aš [gyvenu gerai]... Kortomis labai tikiu. Kai kortas man dėjo, tai sakė, kad man gyvenimas bus berūpestingas tik gyvenimo pačiame gale. Tai šit tas galas yra.

LTRF md 211(3)

ŽEMAIČIAI APIE LATVIUS: ČĖRAUNĒNKĀ DAUGIAUSĒ YR LATVĒ

„Sakydavo, kad po pietų latviams protas silpnėjęs esąs“

– O apie latvius čia nieko nepasakoja?

– Bralių tauta. [Pateikėja juokiasi.] <...> Latvių toks, gal kas jau sakė, toks pajuokos žodis yra: zirgu galva² – arklio galva, reiškia, negudrus. Kartais pajuokaudavo taip.

Arba sakydavo, kad po pietų latviams protas silpnėjęs esąs, pavakary protas silpnėjęs³.

² Dėl šio šiandien gana plačiai žinomo frazeologizmo kilmės kol kas sunku būtų pasakyti ką nors konkretesnio. Nebent tai, kad latvių kalbos frazeologizmų žodynuose tokio pasakymo nepavyko aptikti.

³ Plg.: *Durnas kaip prūsas po pietų* LTR 2723(24), *Šneka kaip vokiečių po pietų* LMD I 701(616), *Durnas kaip vokiečių po dvyliktai valandai* LTR 2765(37), *Pasiuto kaip vokiečių po pietų* LTR 371(43). V. Savukynas tokius priežodžius aiškina konfesiniais katalikų ir liuteronų skirtumais, susijusiais su valgymu / nevalgymu pasninkaujant (plačiau žr. Virginijus Savukynas. Kodėl bambizai stori ir pagonys? *Kultūros barai*, 2007, Nr. 7-8, p. 53–58).

Lietuvių patarlių ir priežodžių kartotekoje aptikusi šio priežodžio paaiškinimą – *Šiandien kvailas kaip vokiečių po pietų* (Kvailas todėl, kad ant piet lašinių valgo) (LTR 5323/170/) – rankraščio parašėte pasižymėjau pastabą. Kad skaitytojui būtų šiek tiek aiškiau, ją kaip laisvą savo interpretaciją pridėdu: ar nebus buvus išplėtos priežodžio versijos *Kvailas kaip vokiečių penktadienį / pasninke po pietų* arba *Kvailas kaip vokiečių penktadienį / pasninke po pietų, lašinių / mėsos privalgęs*.

Nu, ir kad latvis sako: „Bruzduļ bruzduļ, nāc te, šliegas nāv.“ Reiškia, kviečia [perkūnq]. „Šliega“ nežinot kas yra? Kuoka tokia, kuoka, pas mus šliega vadinam, kuoka, ten kuolui va įkalt tokia. Reiškia, latvis užsideda už nugaros tą kuoką, o „bruzdulis“ latviškai „perkūnas“: „Perkūne perkūne, ateik, kuokos neturiu.“ O, reiškia, tiek jis gudriai sugalvojo: „Bruzduļ bruzduļ, nāc te, šliegas nāv.“⁴ <...>

Užrašyta Židikuose, Mažeikių r. 2007 m. LTRF md 190(18).

Prisiminimai apie latvį Šikšnių

<...> Bova mona bruolia draugā, tuoks Šikšnys. Vuo apie anuo tievą papasakuo-so. Tēn bova keistenybių keistenybē. Ruodos, žmuogus normalus bova, vėskou. Aš tēk niekāp nēsopronto, kāp ons galieja apsižanytē. O apsižanija vėsai normalē mote-riškā, ēr trēs vaikus augēna, ēr tous mergaitēs bova kāp mergaitēs, ēr tas sūnos bova vėsai poikos bernioks, ēr protēngi vēsē bova. Saka, ka ons latvis bova. <...>

Laikē drēgontā, erzēlā. Nu, anam jau sonkē tou drēgontā tēn sovaldytē, ons gal-vuoja: „Rēk išdarydintē tou, iškastroutē.“ Kam čia tou vetrēnarių šauksē, ēr kam anou rēk muokietē pēnēgus, tų pēnēgų nīkoumet niera. Nu, ēr ons galvuoja: „Aš pats anou iškastrousiu, kuo jau aš tēn nemuokieso anou iškastroutē.“ Nu, o tas mokslas bova dēdelis: kāp iškastrava, tas drēgonts ēr nudviesē. „O kou dabar aš padariau, nu, kou dabar aš padariau. Tai jau Dievs mon daba neatlygēns. Kou dabar daryt?“ Žēima, bova speigs, nežēnau, kēik tēn laipsnių tou šalti bova, ons palēpa unt truobuos, pasirēša lēntā tuokē, išsēdarē čystā plēks, atsēgolē unt tuos lēntuos ēr gulieja, kuol sošalēs nokrēta. Nokrēta ons jau, dar ons, matā, torēja jēguos palēptē, atsēgolē ontrā kartā, ka jau ontrākart nokrēta, ēr trečiokart nokrēta, toukart jau ejē į kambarē sošēltē, ka jau nēsosērgtom.

O tēp ons lioub ēr so Dievu pasērourkeus. Ėšeis tēn į tus Prapoltos. Ons pri tų Prapoltų gyvena. Bova tuoks ežers ožakēs. Čia pakris į žuoli, pakels kuojēs ēr ron-kas į vēršų – roukoujas su Dievu, roukoujas.

Nu, ēr ons vėsālaik bova ēlgu barzdu. Eis (Ylakious bažnyčia latvių bova), ēr ons atein į tou bažnyči. Nu, vēsē žēnuoja: Šikšnius, Šikšnius yr, barzduotas. <...> Nu, ēr dabar ons sugalvuo, kad rēk nosēskostē tou barzdų. Ons nuein į tou bažnyči ēr dabar gērd, kad tuos muoteriškas saka: „Ale vuo kuoks Šikšnius poikus žmuogus, kad tou barzdā nosēskota.“

A, o Šikšniui jau ein į galvą: „Tēp jau negal būtē, čia yr kielimuos į poikybi. Aš jau papēktēno žmuonis.“ Tad tuol nebeję į bažnyči, kuol ta barzda viel ne-ožauga. <...>

Užrašyta Židikuose, Mažeikių r. 2007 m. LTRF md 186(9).

⁴ Kollegės Lilijos Kudirkienės pastebėjimu, *bruzdulis* tik su išlygomis galėtų būti laikomas latvišku žodžiu dėl latvių kalbai nebūdingos šaknies. Iš mums prieinamų latvių žodynų vienintelis Karlio Miū-lenbacho „Latvių kalbos žodynas“ (t. 1, Ryga, 1923) pateikia *bruzd-* šaknies žodžių: daiktavardį *bruzda* ‘staigi, netikėta nelaimė’ ir veiksmąžodį *bruzdēt* ‘brazdėti’ (p. 340). Tačiau su perkūnu ar perkūnija nė šis žodynas kalbamojo veiksmąžodžio nesieja. Tiek šis faktas, tiek visa posakio sintaksinė konstrukcija rodo greičiau lietuvišką nei latvišką jo kilmę (t. y. kelia prielaidą, jog tai vertinys).

„Jūs Dievas ar jūsų verbas yr stėpresnės kaip mūsų“

O daba Latvijuo, pajėmk, Laižuvuo daba. Laižuvuo mūsų ciuoci, mamės se-sou, gyvena. Saka, daba būdava Verbas. Par Verbas latvių pėlna bažnyčia. Vuo anėi yr liuteruonā, anėi nēn į mūsų bažnyči. Bet par Verbas pėlna latvių, priejėn ēš Latvėjas.

– Diel kuo jūs čia einat jau?

– Nu, bova tēn, ēr ēš Sėbėra [*po tremties*] bova latvė, šalip ciuocės gyvena. Bet anėi nebova nėi kuokiej čerauninkā, nėi neika. Anėi saka:

– Matai, <...> jūsų Dievas ar jūsų verbas yr stėpresnės kaip mūsų. Moms yr tuo-kių žmuonių, kad mas nagaliame apsigėntė no anou. So gyvulės padara negerā, – saka. – O mas pasišvėntėnam verbas Laižuvuo, ēr mas parūkuom gyvulius so tuom švėntėntuom verbuom. Arba jeigu tēn jau padara kas nuors, ēr toukart dar mačėja, kad parūkā švėntėntuoms verbuoms.

Ēr anėi lioub verbas [*šventindavosi*], tou jau tėkrā, Laižuvuo lioub švėntėns, latvė.

Užrašyta Viekšniuose, Mažeikių r. 2006. LTRF md 137(18).

„Čeraunėnkā daugiausė yr latvė“

Čeraunėnkā daugiausė yr latvė. Ēr daba, aš ka dar bovau kuokiuos aštuoniulėkas metų. Skoudė gyvenau pas tuokios rosus. Ēr ana turiejė ontrą vyrą, ēr ana pasakuojė, kaip ana so pėrmouju vyru gyvena. Apsėžanėja so latviu. Ēr daba ana bova nieščia so tou pėrmouju sūnu. Ēr tas vyrs kažkor bova išvažiavės į keliuoni, ar ons jūrinėnku bova, neprisėmenu. Ēr ana dabar sugriža į tou kaimą, kor gyvena anos bovės mylė-masis. Ana saka, bet aš apie anou negalvuojau nieka, nes aš anuo bovau užmėršosė, myliejau tou sava vyrą, tou Karlą. Ēr aš neiškuojau tų kėtų vyrų. Dabar ons atėin munėi aplunkytė, atneš medaus. O aš, būdama nieščia, baisė nuoriejau medaus, nuo-riejau saldumynų. Ēr aš tėik skanė tou medų valgau, tėik skanė. Išėjė tas vyrs... Nu ēr, saka, ons muni kalbin, kad aš eičiau su anou gyventė, mesčiau tou vyrą:

– Aš mylieso tavi, tou vaiką, jau tu tik eik jau su munėm gyventė.

Vuo aš juo nie gėrdietė nenuorui, monė tik jouks ein. Kaip ons išėjė, o aš tuo medaus privalgiosė, kā mon pasėdarė tuoki trauka pri tuo vyra. Aš nubiegau pas tou anuo seserė ēr sakau, kad aš eisio gyventė su anou. Nerondū vėitas sau niekur, mun tėik neramė, tėik neramė. Ta sesou saka:

– A tau neatneši ons nieka eidams?

– Atneši, medaus privalgiau.

Aha, vėskas aišku, atneši kažkuokių apdavų tas vyrs. Nu, ēr ta paskou ana ejosė pas kažkuokė bortinėnkė. Kad anā tēn viel sutaisė kažkuokių tēn tų čemeryčių. Ēr, saka, nieka neleida skuolėntė iš tų numų, nieka išnėštė, nieka neleida skuolėntė. Ēr tāp, saka, paskou aš atsitaisiau.

Vuo bova pati vuo tēp sugedosė. Kad, reiškia, kažkuokėi tai čeravuojimā yr.

Užrašyta Židikuose, Mažeikių r. 2007 m. LTRF md 186(9).

„Anėi tēp muok užkerietė ar žmuogų, ar gyvolį“

– *O nesakydavo, kad Latvijoje daugiausia čerauninkų?*

– Latvijuo, je, Latvijuo. Tas bova, tas i daba yr ne kėtēp, juk i daba yr. Anou tuoks musiet kraus ar anou tuos akės musiet tuokės. Anėi jau muok, anėi tēp muok užkerietė ar žmuogų, ar gyvolį, ar kou norėntās anėi jau, ajerau.

Tēn pat sosiedė mūso (nu, aš jau bovau, jau didelė bovau), kad ana atejė i pasakė, saka:

– Viešpatie, jok monė sočeriejė.

Tēn latvė tuoki gyvena, bet ana bova už lietuvė žanuota, i paskiau tas turiejė dokterį, ta doktie bova ož rosa žanuota. <...>

Nu, ər saka:

– Tu monėi paskuolėnk kėrvė.

Aš, saka, niekur nieks [*nieko blogo nepagalvoju*]:

– Je, je, – įdeviau tou kėrvė.

Ana i nuejė numėi pruo tou mona karvė, mona ta karvė bovosė pri tuo takelē prėrėšta. Jė kažkou kāp sosėrokava einont pruo tou karvė. Saka, aš nekreipiau die-mesi, nieka.

Aš, saka, tėktās nueino anuos perkeltė, ta mona karvė baub, so kuojom žemis kas. Saka, jėrau. Nu, mėsłėju, nu, kas tau daba yr. Vėdu numėi. Nieka. Baub, i vės-kas. Nu, i ana saka, mon šuovė į galvą, kad tu čia... Kam tau tuo kėrvė reikiejė, jok tu... Nejaugi tau nie rastė kuokė kėrvė numėi? O kad būt reikiejė kėrvė, vyrs būtom atejės, ės vyrų – do vyrā tēn bova, anuos i žents dar bova. Bet kuo to atejė tuo kėrvė? To kėta nieka, nuoriejė [*užčėravoti*]...

Anā, matā, ejė pavyds, kam ana rėš pri anuos tuo rubežiaus tou karvė. Ana iš tuos zlastes, ana nuoriejė sočeriejė. Bet, matā, reikiejė būtėnā paėmtė iš anuos dāk-tą, kon norėntās. Ana tēp mon pasakuojė.

Nu, saka, kad tēp, <...> ana nuejė i saka:

– Atėdouk monėi tou kėrvė, ər daugiau pas monės <...> kuojas nekelk. <...> Aš uždieso rubežio. – Saka: – Būs uždiets rubežios, ər tu jeigu eisi, ta žėnuok, kad tu jau krėsė.

Ana ėsšėgonda, matā, ana, matā, tāp staigė ana soprata. Vuo ta ėsšėgonda, mės-lijė, kad anou nesočerietų. Nežėna, mėsłėja, sena muotriška, kuoki bortėnėnkė. <...> Kad ana, matā, ėsšėgonda ər ana nubiega. Matā, nereikiejė ėtė tou parubežiu, [*bet*], saka, ejė i ejė. Vėinakart nuejė, ontrakart nuejė, atčeriejė tou karvė. Nuein vakarė tou karvė jau parsėvestė, pakeltė ejau, vėskou, veizo, kad ta karvė mon jied. Paskiau vakarė parsivediau, karvė kāp niekor nieka. Anon, saka, išgondėnau, ana mon ati-čeriejė tou karvė.

Ta jau ta jau bova, latvė bova bovosė. I latvė, ta jau eik eik... latvė – čeraunėnkā. <...>

Užrašyta Ukrainų k., Židikų sen., Mažeikių r. 2007 m.
LTRF cd 180(19).

Nuo latvių „čeru“ saugo šermukšniai

– *O nepasakodavo, kad kas nors karvėms pieną atima?*

– Nu, latvė, latvė lioub, saka, daugiau atėms. <...> Juona naktį lioub šermokšnės užkaišiuos pastuogė, šermokšnės. Nu, i karves apvainikous šermokšnės, kad neatėmtom pėina. Vuo tēp latvė lioub, saka, atėms. Vuo aš ta tuo nežēnau, mon nie bovė tēp. Tēp daug kas žmuonės lioub sakys, ka Latviju lioub tatā tēp atėms. Latvė turiejė tuokį čerą, kou tēn. Kas anou žēna. Tuo aš ērgi nežēnau, negalio sakytė. Nu, bet lioub būtė, pasakas tuokes ejė. <...> Šermukšnė apsauga. Pakėš puo kūtes, pastuogie pakaišiuos. <...>

Užrašyta Židikuose, Mažeikių r. 2007 m. LTRF md 188(32).

Per Jonines latvės karvėms pieną atima

Ēr bova tuokėi Jorgotė, tēn gyvena, anīms jau kāp tas žemis išdalējė, anīms bova šešiasdešėmts aktarų žemės, ēr tēims Jorgotems devė dešėmts aktarų žemės. Ēr anėi gyvena vėinam gali – jiems tuokį kvatierą devė jau tēn...

Nu, ēr ana saka, daba ryt prīš Juonėnes aš veizo, ana saka, tou Juona rytą jau, kad Gašpuitieni atsikieli auštunt, tuoki šniūrą, saka, ir aplink visą mona ganyklą ēr aptrauki. Ēr aptrauki, ēr ateji lig mona kūtis dorių, da ana tēn pastuoviejė. Ēr aš nieka nepagalvuojau. Ana saka, išvedo karvi lauku, ana saka, jau nedėvė karvi pėina. Vuo matā, kad toukart, kad tuos latvės jau apėbor, tad nereik, kuol rasa yr, vestė gyvolios i bondą, karvis. Ēr tā muotrėškā nebėbova pėina, nebėbova pėina, kou ana varga, milžuos – grynus... tuokią... krekeną.

Tada Šilous tuokėi Valtarė bova, tuoki Valtarieni, sena latvi, bova – bortėnėnki. Ēr tada ana pri tuos važiaua, gava vaistus ēr tou karvi atgava, atgydi.

Ēr ta Gašpuitieni tāj padėrba. Ēr tēp, kad teisybė bova. Ēr ta muotrėška, ana tėik varga su... su ta sava karve.

Užrašyta Vėžupių k., Medemrodės apyl., Mažeikių r. 1964 m. LTR 3665(517), LTRF mg. 379(13).

„Tas latvis liūb visumet tam ūkėnėnkou atėms pėiną“

Ūkėnėnkā ka bova sosiedā, kaimynā, i kaimyns bova latvis. Ē tas latvis liūb visumet tam ūkėnėnkou atėms pėiną, posi visumet anam mažiau būs, vuo tam latviou būs daug.

Nu, ons [ūkininkas] turiejė vaikį. Švēnta Juona rytą, kāp ēšgen bondą, tuo gaspaduoriaus bondą gen, ēr ein ta latvė paskou tuos bonduos, škodorą vėlkdama, ēr ton onsėmuovosė viedrielį ont ronkas. Nu, ēr ana pasakuoja eidama: „Man posė, man posė“, – ta latvė. Nu, tas vaikis įsiklausė, ēr ons ein, velk apnasrius. Ēr ona grėž, ēr ons grėž: „Man visą, man visą, man visą...“ Nu, ēr ein par tou ganyklą paskou, par krūmus tus <...>. Ta eina, kad nematytai tas pėimou anos, vuo ons ein, anos ka nematytai. Nu, kāp jau ēšgėnė, ana nebėn, ons pasisliepė. Ta tou meta tā latvė pėina niemaž neblėka, vuo tam gaspaduoriou pėina nie kor dietė neblėka.

Užrašyta Žemalės k., Šerkšnėnų apyl., Mažeikių r. 1965 m. LTR 4060(145), LTRF mg. 887(9).

Latvės ir vagims „čera užmesdavo“

Ēš latvių... vuot daba Malūkatē... Anēi kāp ejē čia puo kara (nu, čia nedidelē senē jau, kelintās tās metās), ejē, ejē meliuoracējē, nu, ēr ta mūso draugē bova ēšējosē tēn dērbtē. Nu, ēr ana saka, pri tuos latvės vēskas sokabēnta, mēsa, vēskas – mūso lietovē vag, vuo Latvējuo vēskas yr atdars. Tēn nieks nieka nejam. (Mon diedē tēn gyvena Latvējuo, saka, tēn laukous i salietrā, i vēskou gal palēktē, tēn nieks nejam, tēn jau vēskou gal palēktē. Jei jau pajēmē, ta jau pražodyts po velniou...) Nu, ēr ana saka, tēi mūso lietovē saka: „Mes atēsēm anā šiounakt tos lašēnios ēr pavuogsēm.“ Anēi solyga. Saka: „Pamiegēnket, ateiket jau.“ Nu, ēr anēi jau nepasakē, kuoki tou naktē ateis. Nu, ēr paskiau, saka, dvylekta ar kēik tēn naktēis ana monē pažadēna (saka, aš pas anou bovau ant kvateras, pas tou latvi). Ana munēi pažadēna, saka:

– Einam, Oleli, paveizietē.

Nu, kuo tu čia munē dvylektuo naktēis žadēnē?

Nu, saka, lašēnē kāp bova prēkēbēn, i tēi vēsē prēkēbēn, kur ejē tyčiuom anēi ejē pavuogtē. Vuo ēr prēkēba kāp pri kuokiuos elektras. <...> Negal nueit, vuo.

– Nu, daba, – saka, – kēik benuoret vuogtē?

Saka, vēsē ēšlakstē, kāp jau ana tēn pasakē kon, matā.

– *Tai čia ta latvė kažkā užkalbėdavo, kad nepavogtu?*

– Nu, tai jau matyt, jau matyt, kad nepavuogtų. Vuo tou nežēnau aš, tou tatā jau ana patē pasakuojē, čia jau tarybinēs laikās jau.

Užrašyta Tvaskučių k., Židikų sen., Mažeikių r. 2007 m. LTRF cd 179(11).

Ką gali latvių poteriai

– *O nesakydavo, kad per Jonines laumės eina atimti karvėms pieną?*

– A, pėiną vėliuotē. Dabar nu tavėis ons ateis [*išvilios*], bet rēk tēn tos muokietē puoterius kalbietē latvėškus. Ons atējē, tau pėiną gal ēr vēsą ēšvėliuotē arba posē. Ēr ons apeis so tou šniūro, jau kaspėno, nu, siūls tuoks būs, apeis aplink tou karvė puoteriedams ēr daba ons tou pėina ēš tuos karvės ēštrauks, ons nuveis pri sava karvės, apeis, ēr tava karvė bedous tēk kuokē lyterį pėina.

– *Čia čerauninkas taip padarys?*

– Nu, latvių puoterē.

Nu, čia dabar miliuoracēja kad ejē. Čia gal maždaug sakytē kuokēs pinkisdešimt šeštās, Malūka Oleli kad dērba Poukie. Nu, ēr latvė tuoki bova. Ēr ana sakē: „Jē nuori, aš išmuokysu tavē tus poterios, bet netorē tēisies kētam pasakytē. Tau būs bluogā.“ Ana prėgosdēna da tou Olelė, skaituos, „tau būs bluogā, jē tu pasakysē“.

Nu, ēr daba aplink tou nabaštiką [*su*] tou siūlo apeis trės kartos, ēr daba so tou siūlo aš sučerieso. Bet tēk tus puoterios reik [*mokėti*].

Ēr saka, aš dar ēr sakau:

– Jėzau, puonyteli, tu jau nepyk, diel kuo tu tou mėsą ēr dešras laikā vēskou daržinie sokabēntos. Aš nagoldau galvą sava už zimaguoros [*darbininkus*].

Saka:

– Aš tyčiuoms pakabėnau. Gal anēi pri šnapšės ožkondā ateis.

Je, saka, ەر atejē du zimaguorā. Ka pribiega grēt pri tuos dešruos, ontrasēs – pri tų lašinių paltėis (ėšrūkytė, gerė), nu, kou čia, saka...

Paskiau, saka, aš dar tebgolo, o ta latvė jau atsėkielė saulė tekont (ta Olelė saka, aš naatsikielėiu). Saka:

– Akšēn akšēn, vakālė, kou aš tau paruodyso.

Saka, Jėzau, mon ەر akys ont kaktas ėšlėpa. Aš tėik ėšsėgondau, tėik [*pamačiusi prie dešrų ir lašinių sustingusius „zimagorus“*]... Ana nieka nesakė, ana sau apejė į rėnkė, atpuoteriejė. Paskiau tēms pasilėda ruonkas, sveikiausė žmuonės yr. Tai nu toukart nebejė. Өr Oleli sakė, aš bijuojau tēn babūtė Poukie ەر ont kvartieras pas anou, kad monė nesočerėito... <...> Tā ana mon patė ta mergelė pasakuojė: „Sava akēmės, – saka, – aš matiau, čia ne malagystė, sava akēmės matiau.“ <...>

– *O kodėl jinai taip daro?*

– Nu, matā, kad anuos toki lūšneli, latvė nīkumet jau nemiegst kāp lietuvė tos rūmus išstatytė, ka Poukie gyven, tas bodėnkielis dėdelė švakus bova. Vuo ەر vėskas tēn yr. Vuo daba nebožrakėnk, jok vėskou ėšneš, torė ožrakėntė. Өr anā nabova kame ožrakėntė, miliuoracėja ejė tās metās, pėnkiasdešimt šeštās pėnkiasdešimt septentās metās. Vėskas lauke. Vuo zimaguorā, žėnā, pri ožkanduos sogalvuo...

Užrašyta Račalių k., Židikų sen., Mažeikių r. 2007 m. LTRF cd 179(15).

Latvės užburtą vaiką velnias apsidė

Nu, nuvažiava ons į Rygą, nuvežė pardoutė mėšą. I priejė latvė, sena latvė, i ta latvė paprašė mėsuos. Ar ana tēn pērka du kiluogramus, ar ana pērka tēn tris kiluogramus; anā trūka kapeikų dar pri tuos mėsuos pridietė. I ana labā prašė tuo žmuogaus:

– Tu mon, – saka, – prilėsk... diel tų kelių kapeikų, aš nebito, vuo labā mon rėk tuos mėsuos.

Tas žmuogus neprilėda. Nu, i pasakė, saka:

– Tau kelių kapeikų, tu mon negalė nulėst, a tau kaštous ne tėik.

Tas žmuogus anā da pasakė, saka:

– I kon tu čia mon padarysi?

Saka:

– Aš tau nieka nedarysiu.

Ana i nuejė, i tuos mėsuos ana nepērka nie šmuoteli, i paejė tušti ta muoterėškeli. Nu, i mat parvažiava ons numėi, praejė trys dėinas. Da parvažiavės, žėnā, pasakė žmuonā – saka, tēp i tēp latvė pasakė. Dā ta pati sakiosė: „Negerā, tievā, padarė. Latvėjuo yra visuokių, dar yr senuos gadyntes žmuonių, senaguogių, korėi dar visuokių bortų žėna.“ Vuo tēp i prėejė. Vėina mergelė torėjė, vėintortė, nu, ir labā tēi tievā myliejė. Nu, i ton vāką žodė [*kankino*] lėg tėik, kad ta vāks nie bavalgė, nie bamėiguojė – ana klykė i klykė. Tėik anon draskė.

Nu, ir kėik anėi apvežė, kėik vežė daktaros, kėik vežė vėskon – nieks nepagelbiejė. Ta paskiau tas tievos, po kėik ons tuo laika važiava į Latvėją apėntās. (Kuokė tēn latvė pērka sena, žėnā, ton patė nabsorasė, kamė to sorasė ton patė.) Kėtą latvė prašė dėdelė, nu, i ta latvė i atčierėjė.

– *Kas žudydavo tą mergelę?*

– Nu, tuoks senis. Ana matydava, kad jau: „Parėn, parėn, – šauks, – parėn!“ Sakys: „Vuo kas ons yr, kuoks ons yr?“ – „Vuo šėtā!“ – ruodydava. Nu, anī graibys, ėms – nemata nie vėins nieka. Vuo į anon kėmb vuot i draska.

Užrašyta Dovainių k., Platelių apyl., Plungės r. 1976 m.
LTR 4650(306); LTRF mg. 1674(4).

„Šnehta lioub būs, ka latvės čieravuo“

Aš toriejau knygielė. Nu, gal ėr jūs esat skaičiosė apie tou šėtą, Pagramantės tou... nu, kāp tēn pasakytė, bova įsimėtės velns, kas ons tēn bova įsēmėtės. Bet tas vėskas tēkrenybė yr. Ėr aš toriejau knygielė. Tas bova tujau puo kara, zaras. Galbūt ėr Vėlniou jūs tēn žėnuot apėi tou tuokį tų atsėtėkėmą. <...>

Kāp pradijė baidytė dėdžiausė įsēmėtės kuoks tēn pas žmuogų; pėrma pradijės kāp tēn puo bėškė jau ar į longo skrabėntė, ar kuokį jau tēn tou ženklą doutė, paskou jau daugyn, daugyn, daugyn. Paskou kvieties ėr valdžė, ėr mėlėcėjė, vėskou. <...> Ėr ons paskou, nu, ėr paskou tas, kas ons tēn bova tuoks, pradijė, apsieda vāką tuo žmuogaus gnaibytė, tou vāką pradijė gnaibytė. <...> Mergelė bovosė pinkių metų. Pradijė tou mergelė draskytė, gnaibytė – cyptė ta mergelė. Babūnė ta tou vāką sosėgruobosė išbiegosė jau pas kėtą dokterį. <...> Ejė pri daktarų, šėtā, važiava į Rygą, tēn vėsuokė bortėnėnkā, vėsuokė vėsuokiausė. <...> Tēn ėr konėgā, ėr mėlėcėjė – vėskas ejė tēn veizietė. <...>

Nu, ėr nieka. Ėr tēi konėgā ejė, ėr šventėn, vėskou. Nu, ėr tēi konėgā jau pasakė, kad rėk didelė, didelė rėk melstėis, Dievą garbėntė, rėk mėsės pėrktė, rėk kalnos gėiduotė (gerā kalnā yr, gerā mėsės yr, vėskou). <...> Ėr atstuoję tas velns, bet jau dėdžiolės pastongas diejė, vuo. <...>

Bet tas tēkrā teisybė, Jėzau, ėr metā [*knygelėj aprašyti*], ėr tēi žmuonės, kas dalyvava, kas bova, kuoks konėngs. <...> Nu, vuo kėtė, kor nebėjuojė, ejė, ta tēn dėdžiausius dyvus dėrba ons, dėdžiausius dyvus. Bet tas ne pasaka yr, vakalė, bet tēkrenybė yr. Ėr daba ta mergelė, kor ons bova apsėdės, tas velns, ėr daba ana yr žanuota, ėr so vakās, ėr gyvėn jau, dabar jau nabier anuo. Vuo kas ons tēn tuoks bova? Nu, pėktuoję dvasė, kad tēn nieks nežėna, neištyrė nieks. <...>

[*Užrašinėjant kitą dieną ir paklausus, ką pateikėja žinanti ar yra girdėjusi apie kaukus, atsakė nelabai tikinti tais pasakojimais apie kauką, bet vėl grįžo prie Pagramančio istorijos apie vėlnio apsėstą mergaitę. Tik šįkart papasakojo ne tai, ką knygelėje skaitė, o ką žmonės kalbėjo.*]

Aš tuokių, kad tēn kaukas, kad tēn nešto, aš nežėnau, aš nelabā [*tikiu*]. Vuo kāp Pagramantes tou velnė, ta tēn tas tēkrā įduomos, tēn tēkra teisybė. Kad ons [*ūkininkas*] važiavės, bizniavės, so mėsō yr važiavės į Rygą puo kara, šėtā, vežės mėsą. Važiava daug kas, ėr ēš mūsų važiava, ėr vežė žosis pardoutė, vežė vėskou, kas kou sogrėbdoms – Latvėjuo bova brangesnės. Nu, ėr ons važiavės, vežės mėsą parduotė į Latvėjė. Ėr kāp tēn nopėrkosė ta latvė tuos mėsuos jau nu anuo. Ėr sakontė... ar pėnėgų netorėjosė, ar kāp, kad ana biegs pasėmainytė pėnėgų smulkių, ėr ana tou

mēsā palēka pas tou, „kuol aš pasēmainysio tos pēnēgos“. Ar ana īdevosē? Kad aš nebgalio bapasakytē. To gērdiejau, tēk gērdiejau, tuo knygelie nerašē. Ēr tas žmuogus ēr tos pēnēgos pajēmēs, ēr tuos mēsuos nedevēs anā, va, tou latvē jau apgavēs dēdēlē. Nu, iš tuo, saka, anam ēr pradieja... Ta latvē, saka, apčēravuojosē anou. Bet knygelie tuo nebova parašyta, o tēi žmuonēs šnekijē. Ar tēn tāp bova, ar nebova, nežēnau. Tuo knygelie tuo nerašē.

Nu, juk šnekta bova, kad latvēs muok čēravuotē. Aš nežēnau, aš lioub ī to Rygā nuvažiousiu, nie tēn sočieravuojē nie vēina, geriausias muotrēškas bova tuos latvēs. Lioub ēr pērks, ēr pardousma, ēr kou, ēr nie kuokių nie pasētaikēn. Vuo šnekta, vuo šnekta lioub būs, ka latvēs čieravuo, kad latvēs muok sočieravuotē. Bet tēktā tas, mon ruoduos, toštē kalba, tāp tēk žmuogos netēkontēs šnek, ēr gatava⁵. Mon tāp atruoda.

– *O ką jos galēdavo apčēravoti?*

– Nu, jēgo jau kon nuorētās nuorēsē apgautē ar kon nuorētās <...> nu, užmes čeros, o kuokēi... Nu, bet kāp tam, kāp tam žmuogou ta jau kas nuorēt bova ožmetēs tos čeros, kad tas parejē, tas velns Pagramantie tuo. Ta jau tēn kas nuors bova vēs tēik.

Užrašyta Užventės k., Vieksnių sen., Mažeikių r. 2006 m.
LTRF md 140(18), 141(17).

Į latves būrėjas žmonės kreipdavosi ir pagalbos

– *O nesakydavo, kad latviai čerauninkai?*

– Turėjom, turėjom, turėjom kaime vieną čerauninkę. Kaip ją vadindavo? Viena latvē buvo būrēja, kortom burdavo, o viena latvē gydydavo. Nu, ir eidavo žmonės, ir eidavo žmonės. Bet jinai, kaip čia sakydavo, gal kokių ten ana tų vaistukų turėdavo, bet turbūt daugiau kaip ir žolininkė tokia buvo. Tokias dvi turėjom.

O šita kortas, sakydavo... nesakydavo „mesti“, varažyt, – kaip tai sakydavo... Nu, ir kaimynų mergaitė buvo žuvus, tarp kitko, mano draugė buvus. Tėvai išvažiavo į turgų, ir tas [tėvas] turėjo medžioklinį šautuvą. Laikė ant tvarto paslėptą. Kaip tėvai išvažiavo į turgų (ta mergaitė buvo kokių keturių ar penkių metų, o brolis vyresnis buvo), jis užsilipo, kaip tėvų nėra, užsilipo ant to tvarto ir atrado tą šautuvą. Ta mergaitė iš paskos žadėjo lipt. O tas, pasiėmęs tą šautuvą, galvojo, kad jis tuščias, jis jai sako: „Nelipk, aš šausiu.“ Ir jis nušovė netyčia, nenorėdamas ir nušovė tą mergaitę. Tai aš prisimenu, pas mus ir prūdą su kartim išmaišė, dar aš prisimenu šitą gerai, po laukus išieškojo. O jis, kaip nušovė, jis ją nunešė į javų lauko vidurį ir apkrovė žolėm ir paliko. Jam buvo gal, nu, nedidelis ir jis buvo, gal dešimties ar vienuolikos metų. Ir neranda tos mergaitės. Aš gerai prisimenu, kaip mūs tą prūdą su kartimis išmaišė, atseit jinai pas mane ateidavo, mes draugavom. Nu, mane apklausinėjo, aš nieko neatsimenu.

⁵ Beje, įdomu, kad apie pačią pateikėją kaimynai pasakojo, jog ji turinti blogas akis ir ne vienam gyvulį yra nužiūrėjusi. O ji, paklausta apie žmones blogomis akimis, gyvulių nužiūrėjimą, atsakė tokiomis pasakomis netikinti. Šeimininkai kalti, jei paršiukai neauga ar karvės pieno mažai duoda – šerk, perkelnk, pagirdyk gyvulį, ir jokios blogos akys nieko nepadarys.

Tai ējo pas tą burtininkę, tą latvę, klaust, kad: „Padēk surast, kur dingus ta mērgytē.“ Valytē buvo vardu. Nu tai, prisimenu, kaime visi kalbējo, kā jīnai atsakē, visā laikā. Jīnai pasakē, kad jī yra negyva ir kažkur laukuose. Taip ir atrado javų lauke. Tai visi kažkaip sukluso: kaip čia taip galējo atspēti, kaip čia galējo pasakyt, kad ne namuose yr, bet yr kažkur laukuose negyva. Tai vat visiem atrodē... jau kaip čia sakyt, jos autoritetas jau buva kaip ir geresnis. Va tą prisimenu gerai. Jau jū nēr dabar.

Užrašyta Židikuose, Mažeikių r. 2007 m. LTRF md 190(19).

Latvės rožę gydydavo

Nu, žiūriek, va, ruožē kad yr, lēga ruožē. I toujau pat latvės pagyda.

– *O kaip?*

– Anuos nesaka paslaptē. Va. Ir anuos saka, kad tēp yr: latvē, jeigu ons [*burtininkas*] mēršt, ons palēks kētam, pasakydava. Vuo tēp nepasakuo apie ruožē. Va.

– *O nēra tekę važiuoti, kad pagydytų?*

– Mūs mama patē išgydydava tas ruožes be juokių čerų. Pērmējē vaistā: rogēnio mēlto bēškī, nežinau diel kuo, vis tēik imdava mieleną popierelį (kāp seniau vaikā eidava į muokyklā, būdava sąsiovēnē mielynās viršelēs). Į tou mieleną popierelį uždies biškelielį tų šētā, ēivų sukaišiuos (ievas, ievas sokaišiuos), rogēnio mēlto ēr kreiduos. Vuo. Vėskou sošotēs sošotēs, dies unt ruožēs, ēr pērmējē vaistā. Jok daktarā pērma [*neišgydē*], daba jau žēna, pērma nežēnuojē <...>.

Užrašyta Ritinės k., Židikų sen., Mažeikių r. 2007 m. LTRF md 194(12).

„Kuol tos sava bortos neatidoud, anēi negal ramē mērtē“

Pas mus čia gyvena tuokēi Garškā. Lioub sakys, ka skerslatvē. Kāp tas ēšēn „skerslatvē“, nežēnau. Lioubam tikies, saka, kad latvē dēdēlē muok čieravutē. Lioub sakys, kad aš latvių bijau.

Čia gyvena Židikous tuoki latveli, dabar ana yr Mažeikious prieglauduo. Tad ana pasakuoję viel, kad ana pažēna tuokį muoterį, katra jau muokiejē tos čieravuo-jēma bortus. Ir ana, saka, negaliejē nomērtē. Ana praši praši, kad ta duktie ateitom pas anou, kad ana galiētom perdoutē tos sava čeros. Nu ēr, saka, kuol ta duktie neatejē, ana tol negaliejē nomērtē. Kāp jau ta duktie atejē, perdavē ana tos čeros, ta toukart ana ramē nomērē.

Anēi, matā, tuokēi palīkt kāp bortēnēnkā, anēi kuol tos sava bortos neatidoud, anēi negal ramē mērtē.

Užrašyta Židikuose, Mažeikių r. 2007 m. LTRF md 184(13).

Latviai džiaugias, kai žmogus miršta

Latviai, jeigu nūmērē, <...> latviai džiaugias, pas juos džiaugsmas, jēgo nūmērē: kad išējē ēr laimingā išējē, į vietą anou padietē. Reiškia, džiaugiuos [*labiau*], negu kad jis dar gyvena. Anou tokis mintys, latvių, yra, vuo mes, atruoda mum, tāp negal būtē. <...>

Užrašyta Palnosų k., Vieksnių sen., Mažeikių r. 2006 m. LTRF md 130(25).

Ar ant latvių kapų baido?

Tuoks kelioks yra. Ėr tèn pušynielės, tam pušyniely yr tie latvių kapā. Dalyks, kad žmuonės kas kāp suprata, bet iš tēkrujų ta tèn bova mēškēnis balondēs. Nu, ėr mēškēnē tēi balondē anēi tāp ūbaun: ū ū ūūū. Saka: „Latvė. Gėrdietė ūbavēms, riek kapousē tèn.“ Vuo ka pasėklausē – tèn balondēs.

– *O ta kas tāp sakē?*

– Nu, tai buobelēs, buobelēs. Saka: „Baida baida, unt latvių kapų baida, ūbaun...“ Nu, bet mēškēnis balondēs. <.> Anuos nosprendi, kad čia vaidenas. <...> Niekada nebova tāp ir staiga atsirada. Anam užėjē mēslēs, ons ėr periejē tèn.

Užrašyta Palnosų k., Vieکشنیų sen., Mažeikių r. 2006 m. LTRF md 133(9).

Parengė *Vilma Daugirdaitė*